

Değerli konuklar; basın mensupları;

Active Academy'nin 6. Uluslararası Finans Zirvesinde bulunmaktan dolayı duyduğum mutluluğu belirterek konuşmama başlamak istiyorum. 6 zirvenin tamamına davet edilmemden dolayı da ayrıca teşekkür ediyor, iki gün boyunca konuşulacakların küresel dalgalanmanın zirvesinin yaşandığı günlerde farklı görüşlerin dile getirilmesi bakımından yararlı olacağını düşünüyorum. Hepinize saygılar sunuyorum.

Bu arada konuşmamda olabildiğince az veri kullanmak istiyorum. Çünkü son aylarda o kadar çok veri ve tablo ile muhatap olduk ki artık bunaldık. Diğer yandan bu verileri kullanarak değerlendirme yapan derecelendirme şirketlerinin yaptıklarını gördükçe ve hala İzlanda'nın rating'inin Türkiye'den daha yüksek olduğunu bildikçe verilere olan güvenimiz de azalıyor.

Değerli konuklar, basın mensuplarımız;

Biz Kurum olarak bugünlerde çok fazla konuşmamaya gayret gösteriyoruz ve söyleyeceklerimizi raporlar ve basın açıklamaları ile sizlere aktarmayı tercih ediyoruz. Bu basın mensuplarımızın hoşuna gitmese de böyle dönemlerde ağızdan çıkan her bir kelimenin önemli olduğuna inanıyoruz. Bu vesile ile müsaadenizle bu dönemde yaşananları size aktarmak istiyorum.

İlk olarak global ekonomilerden başlamak isterim. Değerli konuklar, global kriz şekil değiştirmiştir. Değişikliğin ana sebebi ise Lehman Brothers ile birlikte Amerikan hazinesinin örtülü garantisinin olmadığı tüm açıklığı ile ortaya çıkmasıdır. Piyasalar “too big to fail” (batmayacak kadar büyük) anlayışının geçerli olamayabileceği gerçeği ile soğuk bir duş almıştır. Lehman (15.09.2008-bir milat belki de) sonrası kredi krizinin hepimizin beklediğinden daha da derinleşmesi ve şiddetinin öngörülemez noktalara ulaşması reel ekonomi üzerindeki etkilerinin de yeniden tartışılmasına sebebiyet vermiştir. Reel ekonomi şiddetli bir fırtına ile karşı karşıyadır. Bunun en önemli yansımalarından biri de işgücü piyasalarındaki bozulmadır. İşgücü piyasalarındaki zayıflık ekonomik resesyonun daha da derinleşmesinin en büyük sebebidir.

Değerli konuklar, bahse konu uluslararası gelişmeler ülkemiz büyümesi üzerindeki olumsuz etkilerini de göstermeye başlamıştır. Global bozulma muhtemelen reel ekonomi üzerindeki etkisini daha da artıracaktır.

Değerli konuklar; global dalgalanmanın en önemli müsebbipleri başta Fed olmak üzere Merkez Bankalarıdır. Dolayısıyla çözümde de Merkez Bankalarına büyük görev düşmektedir. Ancak gelişmeler göstermiştir ki müdahaleler faiz değişikliklerinden daha çok likidite sağlandığında daha etkin olmaktadır. Herhalde “**lender of last resort**” (son borç sağlayıcısının) mantığı da bu olsa gerek.

Nitekim Fed ve Avrupa Merkez Bankası'nın faiz silahını kullanması bu ülkelerde finansal istikrarı sağlamaya yetmemektedir. Bu bağlamda özellikle gelişmekte olan ülkelerin önümüzdeki dönemde, büyümeyi makro hedef olarak enflasyonun önüne geçirmesi gerekmektedir. Gelişmekte olan ülkeler için negatif büyüme değil ortalamanın altında büyüme bir tür resesyondur. Bu en önemli riskin ortadan kaldırılması veya etkilerinin azalması ancak proaktif politika tedbirleri ile gerçekleştirilebilir. Bu yüzdendir ki bugün ihtiyacımız yok gibi görülen bazı tedbirlerin alınması, gelecekte söz konusu riskten doğan maliyeti azaltacaktır.

Değerli konuklar, geçtiğimiz günler;

- Finansal istikrara fiyat istikrarından daha fazla önem verildiğini,
- Göstergeler değişmeden beklentilerin değişebildiğini ve
- Yeni bir finansal mimarinin oluşturulmak üzere olduğunu göstermiştir.

Dünyada şiddetli bir kasırganın olduğunu ve yaşananları hep beraber izliyoruz. Elbetteki ülkemiz bu dalgalanmanın menfi etkilerine açıktır ve etkilenmektedir.

Rakamlara geçmeden son 1,5 ay ile ilgili bazı tespitleri aktarmak isterim.

Değerli konuklar;

1. Tespit: Her zaman hatırlattığımız ve devamlı nazikçe uyardığımız fısıltı riskinin ne kadar önemli olduğudur. Maalesef, 2001 yılı ile karşılaştırılamayacak kadar tek tük örnekleri olsa da, deneyimli gazetecisinden, bankacısına, eski üst düzey bürokratından yeni köşe yazarına, eski bakanlarına kadar bazı yorumları hayretle izliyoruz.

Her yazılanı, internet haberini ve yorumları satır aralarına inerek takip ediyoruz. Bunlardan yararlanıyoruz da. Ama iyi niyetli olmadığı daha ilk cümlesinden anlaşılan yorumların amacının ne olduğunu sizin takdirlerinize bırakıyorum.

Sormak istiyorum “Hani aynı gemideydik”?

Bankacılık Kanunu, TBMM gündemine geldiğinde örtülü, açık veya aba altında sopa gösteren yorumlarla ilgili olarak şu anda mevcut olan maddenin etkinliğinin daha da artırılması gerektiğini düşünüyorum.

2. Tespit: Finansal otoritelerin ekonomilerin genişleme dönemlerinde daraltıcı-disipline edici tedbirler almaları ve daralma dönemlerinde de ölçülü ve dengeli bir şekilde bu tedbirleri gevşetmeleri gerektiğini düşünüyorum.

Kısaca; iyi günlerde biriktirilen cephanelerin harcanacağı dönemler işte bu dönemlerdir. Bu, bizim kadar ekonominin diğer aktörleri için de geçerlidir.

3. Tespit: Bazı bankacıların bazı riskler kapıyı çalıp içeri girmeden o riski algılayamadıklarını gördük. Gözüyle görmeden aksiyon almayan değerli bankacılar için sanırım bu günler, iyi bir deneyim olmuştur.

4. Tespit: Bankacılıkta ne denetim ve düzenleme otoritesinin ne de bankaların, sistemin sağlamlılığı ile ilgili olarak kibirlenmeye hakkı yoktur. Bizlerle ilgili olumlu beyanatlar bizi gururlandırıyor, hele beş yıldır ne kadar çok eleştirildiğimizi düşündükçe, mutluluğumuz daha da artıyor.

Ancak sektörümüz diğer sektörlerden farklıdır ve en küçük bir gaflet dahi affedilmez. Bu günlerde bankalarımızla beraber her zamankinden daha fazla dikkatli olmak zorundayız.

Değerli konuklar, şimdi isterseniz rakamlarla konuşalım:

- TBS'nin aktif büyüklüğü 2008 ilk 9 ayında % 17 oranında büyümüştür. 2007 ilk 9 ayındaki büyüme ise % 9 idi. Eylül/2008 sonu itibariyle TB Sistemi aktif toplamı 552 milyar YTL'dir.
- Krediler, 2008/9 ayda % 26 büyümüştür (361 Milyar YTL) (2007 yılı 9 ayda % 19 artmıştır).
- Kredilerin takibe dönüşüm oranı % 3.1'dir.
- Sektörün Eylül 2008 sonundaki SYR'si % 17.4'dür. (DİBS'lerle ilgili son kararımız sonrası bu SYR'nin ve karın daha da yükselmesi muhtemeldir)
- Hiçbir bankamız Eylül 2008'de % 12 SYR altında değildir. (Batıda % 6-7-8 olumlu karşılanırken, söz konusu oran bize güven vermektedir.)
- TBS'nin 2008/9 aylık karı 11 milyar YTL'dir. (2007/9 aylık karı ise 11.7 milyar YTL olarak gerçekleşmiştir.) Diğer bir anlatımla geçen senenin aynı dönemi ile karşılaştırıldığında kar % 5.8 azalmıştır. Ancak;
 1. Bu kar rakamının yukarıda bahsettiğim son aldığımız menkul kıymetlerin muhasebeleştirilmesi ile ilgili karar sonrası yükselmesi muhtemeldir.
 2. Geçen sene bir defalık satışlar nedeniyle kar bir miktar yüksek çıkmıştı. Bir defalık olan, devamlı olmayan gelir rakamları düşüldüğünde, bu yılın 9 aylık karı geçen senenin 9 aylık karından, bu haliyle % 0.5 daha fazladır.

Değerli konuklar; biz bankacılıkla ilgili verileri aktarırken Lehman Brothers sorununun ortaya çıktığı 15 Eylül 2008'i değil, Avrupa'da bazı bankaların olumsuz etkilendiğine dair haberlerin yayıldığı 25 Eylül 2008'i baz alıyoruz. Bu tarihten önce sistemimizde önemli bir değişim olmamıştır. 25 Eylül sonrası sistem bazı göstergeler itibariyle yapı değiştirmeye başlamıştır.

- İlk olarak TBS'nde 25 Eylül - 5 Kasım 2008 tarihleri arasında TL Krediler 1.9 milyar YTL azalmış, YP Krediler ise (parite etkisi arındırıldığında) 392 milyon Dolar artmıştır. (Oransal olarak bakıldığında TL Krediler % 0.7 azalmış, YP Krediler ise % 0.5 oranında artmıştır.)

Aslında, eleştirilere rağmen, genel sistemde 1.5 ay içinde kredilerde mevcut korunmuştur. Ancak, geçtiğimiz yıllarda her ay yaklaşık % 3-4 artış oranlarına bakılırsa, sistemdeki durağanlaşma kendini göstermektedir.

- Mevduat ise TL mevduat 7.1 milyar YTL artmış (25 Eylül'e göre % 2.6 artmıştır) YP mevduat ise (parite etkisi giderildiğinde) 8.9 milyar Dolar gerilemiştir.

İlginç olan ise, bu dönemde Kamu Bankalarının hem TL hem YP mevduatlarının azalmasıdır. Kamu Bankalarımız faizler, rekabet ve kamunun avantajını kullanmama konusunda sorumlu davranmaktadırlar.

Analizlerimiz YP mevduattaki azalmanın kurlardaki hareketlilik ile çok yakın bağlantılı olduğunu ve YP mevduattan çıkan mudilerin TL mevduata ve ağırlıklı olarak Devlet İç Borçlanma Senetleri' ne kaydığı şeklindedir.

— 2008 yılının Kasım – Aralık aylarında bankalarımızın ödeyeceği sendikasyon ve seküritizasyon kredilerinin toplamı 4,6 milyar USD'dır. Bu tutar 2009 yılında 10,7 milyar USD ve 2010 yılı ve sonrasında da 10,8 milyar USD'dır. Bu arada 2008 Eylül ve Ekim aylarında yaklaşık olarak 2,5 milyar USD yenilenmiştir.

Bu tür kredilerde artık yenilemeler karşı tarafta daha üst pozisyonlarda yapılmakta ve Yönetim Kurulu onayı olmadan yenilenmemektedir. Bu ise zaman almaktadır. Diğer yandan maliyetler de artmıştır.

Bilindiği üzere, yenileme oranı şu ana kadar % 60'lar düzeyindedir. Ancak bazı bankalarımız tarafından bunların yenilenmesi bir reklam malzemesi gibi kullanılması da yanlıştır. Eğer ihtiyaç yoksa çok da yenilemeye gayret edilmemelidir.

Değerli katılımcılar; Kurum olarak proaktif olmaya gayret gösteriyoruz. Neler yaptığımızı tek tek saymak istemiyoruz ancak; hafızanızı birkaç noktada tazelemek istiyorum.

Bu arada yapılan bazı yorumlarda zaman tüneline girilip 2001 yılındaki gelişmeler ve tedbirlerden bahsedilip- büyük bir hamle ile 2008'e atlanması bizi hayrete düşürmektedir. Biz geçmiş hakkında yorum yapmamaya gayret gösteriyoruz. Ama yapılanların görülme istenmemesine de üzülüyoruz.

- 2006 Kasım ayı: SYR, hedef rasyo olarak %12'ye çekilmiştir. (Cesaret isteyen bir karardır. Özellikle bazı yabancı bankaların daha düşük sermaye ile daha çok kar elde etmek arzusu bu kararda etkili olmuştur.)
- 2007 Haziran ayından itibaren likidite rasyosu uygulanmaya başlamıştır.
- Bazı bankaların bir dönem sermaye benzeri kredilere olan aşırı isteği frenlenmiş ve sermaye benzeri krediler kadar nakit sermaye getirmeleri istenmiştir.
- Haziran 2008'de Basel II ertelenmiştir.
- Yeni lisanslar konusundaki çekingenliğimiz bazı bankalarımızı daha güçlü sermayedarlarla oldukça iyi fiyatlarla buluşturmuştur.
- Bankalarımıza hedge fonlar sokulmamıştır. Sermayedar olmalarına izin verilmemiştir. Ben şahsen görev sürem içerisinde sahibi veya içeriği belli olmayan bir para topluluğuna hiçbir bankamızı teslim etmek istemiyorum. Bankacılıkta sahipliğin önemi son 2 aydır daha da çok ortaya çıkmıştır.
- Kaldıraçlı ürünlere hep kuşkuyla yaklaştık ve izin vermemeye gayret gösterdik. (Amerika ve Avrupa'da kaldıraç 1'e 25 - 1'e 30 iken Türkiye'de yaklaşık 1'e 7'dir.)

Bazı yazarlarımız TBS gelişmediği için bu ürünlere giremedi ve krizden etkilenmedi şeklinde yorumlar yapıyorlar. Ben soruyorum İstanbul'da bunu yapmayan bankacılarımız Londra'da

New York'da en karmaşık ürünleri yapılandırmıyorlar mı? Böyle karlı bir ürünü Türkiye' de çok rahatlıkla yapamazlar mıydı? Acaba yapılmak istendi de sert tepkimizle, bu gibi işlemlerin boyutu büyümedi mi? Takdir sizlerin.

Değerli konuklar, son 1-2 yıldan hatırladıklarımı sizlere aktarmak istedim. Ancak son olarak içimde kalan bir hususu da iletmek isterim. Geçen bir yıl boyunca batı basınında ve kurumlarında en çok tartışılan konulardan biri de yöneticilere ödenen primlerdi. Ben buna Ağustos 2007' de uygun bir dille dikkat çektiğimde bir linç edilmediğim kalmamış mıydı? Yine takdiri sizlere bırakıyorum.

Değerli konuklar; kendi gücümüz ve imkânlarımızın farkındayız. Ama Türkiye'nin kurumları olarak bir bütün olarak gücümüzün farkında mıyız?

BDDK olarak sektörün sağlığı ve dolayısıyla Türkiye ekonomisi için gereken ne ise sonuna kadar yaparız ve bunu sektör daha istemeden yapıyoruz. Kurum olarak gelişmelerin önünde olmak temel amacımızdır. Ancak takdir edersiniz ki bizimde bir sınırimız var. Elimizdeki araçları biliyoruz ve sonuna kadar kullanıyoruz ancak diğer kurumların kendi güç ve imkânlarının farkında olmadan çözümü başka yerlerde aramalarını hayretle izliyoruz.

Değerli konuklar; gelecek günler, TBS için özellikle 2009 için söylenecek ilk şey "ihtiyatlı bir iyimserlik ile dikkatli hareket etmek" olmalıdır.

Dalgalar kıyımıza vuruyor, başka ülkelerin sorunları bizi de etkiliyor. Bankacılık olarak; faiz, kur, likidite (özellikle YP), ülke, itibar gibi riskler her zaman iç içe yaşadığımız risklerdir. Ancak bugünlerde en hassas olduğumuz risk ise Takibe Dönüşen Kredilerdeki artış riski olacaktır.

Tekrar şefkat, esneklik ve diyalog bu dönemde önem kazanacaktır. TBS'nin bu anlamdaki gerçek resmini ise sanırım 2009 yılı 3. ay bilançolarında göreceğiz.

Bankacılık krizlerde öğrenilir. Gerçek bankacılar kriz geçirmiş bankacılarıdır. Bizim bankacılarımız, batı ülkelerinden farklı olarak, kriz deneyimine sahiptirler. Bu dönemlerde bankalar müşterilerini müşteriler de bankalarını daha iyi anlayabilirler. Bu sefer 2001'den farklı olarak, bankalarımızın çok daha sorumlu davranmaları bizi sevindirmektedir. Dönem mevcudu koruma dönemidir. Ancak bu bankalar kadar firmaların da iyi niyetli olmasına bağlıdır. Bu aylar geçtiğinde, ayağa ilk kalkacaklar büyük avantaj sağlayacaklardır.

Değerli bankacılar,

Bankanızın potansiyelini, aktif ve pasifin kalitesini dünyada en iyi siz biliyorsunuz. Artık diğer bankaların ne yaptığını/ne yapmadığını/pazar payını /yarışı bir yana bırakın. Kendi gücünüzü lütfen iyi tartın. Şunu çok açık söyleyebilirim ki hala kendini yarış pistinde gören, ancak yığınağı yetersiz olan bankaları çok sert engelleriz. Gerekirse banka bazında özel oranlar getiririz.

Dünya aktif-pasifi ile küçülürken, piyasadaki rekabetin risk yönetimini ikinci plana atmasına izin vermeyiz. Bırakın banka analistleri pazar payı kaybediyor desin. Biz analistlere hoş görünmek için mi bankacılık yapacağız? Cevabını size bırakıyorum.

Biz nüfusun yarısı genç olan bir ülkede yaşıyoruz. Batıdan farklı olarak hareketli ve talep eden bir nüfus yapımız mevcut. İnanıyoruz ki bankacılığımız, bugünler geçtikten sonra, bu avantajla çok daha gelişip serpilecektir.

Değerli konuklar; bankaların aktifinin pasif tarafından belirleneceği bir döneme giriyoruz. Pasifteki yükümlülükler ve geri ödemeler aktif yapısını da belirleyecektir. Aslında Türk Bankacılık Sistemi olarak genel ama bazı bankalarda çok daha belirgin bir şekilde bilanço yapımız değişiyor.

Bu dönemde kesinlikle ve kesinlikle kredi kanalı tıkanmamalıdır. Bu tüm aktörlerin temel hedefi olmalıdır ve bu hedef için, her türlü mikro amaç yeniden gözden geçirilebilir ve gerekirse terk edilmelidir.

Değerli konuklar; bankacılık belli yer ve zamanda çözülemez bir sorunu, belli bir yer ve zamanda çözüme çekebilme sanatıdır. Kriz dönemlerinde de en cesaretli olacak sektör finans sektörü olmalıdır. Merak etmeyin bankacılarımız bu cesarete sahipler. 49 taneli bir zincir olarak ve birlikteliğin önemini bilerek, ilk aylarda yaşanan şaşkınlık sonrası, bankacılığımız yaratıcılığını ve potansiyelini tekrar gösterecektir. Diğer kurumlara düşen ise finans sektörü ile reel sektör arasındaki fon akımını engelleyen ve diğer ülkelere göre haksız rekabet doğuran faktörleri ortadan kaldırmaktır.

Son olarak, bugün TBMM’de yasalaşması planlanan mevduat güvencesi ile ilgili olarak görüşlerimizi iletme isterim. Biz 2004/Temmuz ayında gayet sağlıklı bir şekilde güvence sınırını 50.000 YTL’ye indirmiştik. Ancak, Varlık Barışı ismi verilen kanunun daha verimli olması için Meclisin böyle bir takdiri olursa ve yetkiyi alan Bakanlar Kurulu bunu kullanırsa bize çok önemli bir görev düşecektir. O da ahlaki rizikoya izin vermemek. Bazı bankaların 90’lı yıllarda yaptığına benzer bir şekilde bu güvencenin arkasına sığınıp, rahatlıkla pasifi büyütüp sistemin sağlığını bozmasına izin vermeyiz. Bunu ayrıca ve özel olarak izleriz ve bu bankaların, şimdiden söyleyeyim, işi layıkıyla yapmak isteyen bankalara karşı avantaj sağlamasını engelleriz.

Tekrar davetiniz ve dinlediğiniz için teşekkürler ediyorum ve saygılar sunuyorum.